

REVY

APRIL – MAJ – JUNI 2021 | Nr. 2

SID NED

Digitalisering betyder færre reolmeter med papirbøger. Det giver mere gulvplads og flere studiekroge.

I dette nummer af REVY kan du opleve nogle af de vellykkede, brugervenlige nyindretninger af biblioteker.

issn 1904-1969 revy mag.

ISSN 1904-1969
revy

Indhold:

- s. 3 Mediestream runder tre millioner radio- og tv-udsendelser
- s. 6 Fra bogreol til sække stol
- s. 10 Flyttedag på AUB
- s. 12 RDM – et netværk for fair og åben adgang til forskningsdata
- s. 14 Bestyrelsen tager ordet
- s. 16 teknisk kulturarv.dk – en god historie fra DTUbib
- s. 18 #biblioteksblæk – mest om genåbningen
- s. 19 Årsmøde 2021 info
- s. 20 Så er der fælles elastik - sundhed på arbejdspladsen
- s. 22 **DEBAT:** Så lige pludselig skulle vi sådan rigtig til at samarbejde

Foto: Kyle Glenn/unsplash

Scan me

Skribenter

Mia Bech, specialkonsulent, AUB, Aalborg.

Mette Buje Grundsøe, akademisk medarbejder, AUB

Peter Hald, bibliotekar, cand.scient.bibl

Jitka Stilund Hansen, akademisk medarbejder, DTU Bibliotek

Jan Kjær, freelancejournalist

Ditte Laursen, afdelingsleder, Digital Kulturarv, Det Kgl. Bibliotek

Kasper Løvschall, chefkonsulent, AUB

Beatrice Raarup, bibliotekar DB, DTU Bibliotek

Redaktion

Stefan Katić (ansvarshavende)

Redaktør REVY

katic6@gmail.com, mob 5077 8628

Redaktionsgruppen:

Annette Refn, DTU Bibliotek

anre@dtu.dk

Nejra Hodzić Richter (barsel)

Informationsspecialist

Københavns Universitetsbibliotek

neta@kb.dk

Mette Buje Grundsøe, AUB

mbg@aub.aau.dk

Tina Lund, informationsspecialist

KUB SUND/SCIENCE

tilu@kb.dk

Årsabonnement

4 numre for 400 kr. plus porto

Adresseændring

Meddelelser om adresseændringer og ekspedition sendes til dfu@kb.dk

Afleveringsfrister

Nr. 3 jul-sep 2021 – deadline 1. juli 2021

Nr. 4 okt-dec 2021 - deadline 1. oktober 2021

Nr. 1 jan-marts 2022- deadline 3 januar 2022

Nr. 2 apr-juni 2022- deadline 20 april 2022

Aftalte manuskripter sendes til mail: katic6@gmail.com

Annoncepriser (ex. moms)

1 helside: 4.900 kr.

3 helsides annoncer: 10.000 kr.

Oplag: 1.000

ISSN 1904-1969

ISSN (online) 1904-1977

Årgang 43

Tryk: Kailow Graphic

Grafisk design: Designbyggede

Forside: Biblioteket, SDU Esbjerg.

Foto: Marie Jeanne Smets/Lammhults Biblioteksdesign A/S

Følg også DFFU på Facebook: facebook.com/dfbib

Mediestream runder tre millioner radio- og tv-udsendelser

Sådan så et velassorteret AV- og mediebibliotek ud for ikke så længe siden. Foto: KB

Fik du heller ikke lige set DR's indenrigsmagasin *Ekko* den 17. maj 1963? Nej, vel. Så kan det 30-minutters lange sort-hvide tv-program om "danskernes nye rejsevaner" og et indslag om Civilforsvarets aktuelle pjece "Hvis krigen kommer", streames på platformen Mediestream. Programmet er tilmed samlingens ældste.

Det Kgl. Bibliotek har den nationale forpligtelse til at indsamle og bevare radio og tv - som udgør nogle af de allervæsentligste kilder til samtidshistorien - til glæde for brugere nu og i fremtiden. *Mediestream.dk*, der rummer en stor del af Det Kgl. Biblioteks digitale radio/tv-arkiv, har netop rundet tre millioner udsendelser.

Mediestream giver adgang til udsendelser fra 80 forskellige radio- og tv-kanaler, lige fra landsdækkende DR1, TV-2 og P3 til mindre kendte lokalstationer som kanalen EfterskoleTv.

Dagligt tilføjes godt 1.500 udsendelser til Mediestream. Dette sker ved fuldautomatisk opklipping af de ca. 600 timers radio- og tv-sendeplade, som hvert døgn nedtages via en tilslutning til data-overvågningsfirmaet Cibicoms digitale sendenet.

De mange timers sendeplade gemmes uændret i bibliotekets bevaringssystemer. Med udgangspunkt i programoplysninger og udsendelsestidspunkter leveret af Ritzau og Gallup sammenkobles metadata om hver enkelt udsendelse, og der genereres en formidlingskopi i lavere opløsning. Metadata og formidlingskopi gøres tilgængelig i Mediestream. Alle udsendelser kan fremsøges og afspilles cirka tre uger efter udsendelsestidspunktet.

Tredobling af mængden af materiale

I 1987 fik Statsbiblioteket, nu Det Kgl. Bibliotek, til opgave at oprette et nationalt arkiv for danske radio- og

“Hvert døgn kommer der 1.500 nye udsendelser til, som kan bruges til undervisning og forskning.”

tv-udsendelser, og Statens Mediesamling blev etableret. Vi har tidligere fortalt, hvad der skete i de følgende år (DF Revy 3, 2008; DF Revy 3, 2016). Her kan man læse om udviklingen fra et aftale-baseret arkiv til pligtaflevering, fra analog til digital indsamling, og om ændringerne fra ingen adgang over dvd-udlån og til lancering i Mediestream i 2013 med cirka én million udsendelser. I løbet af årene er mængden af materiale tredoblet. Brugen af Mediestream har siden 2014 ligget nogenlunde stabilt på ca. 500.000 årlige besøg.

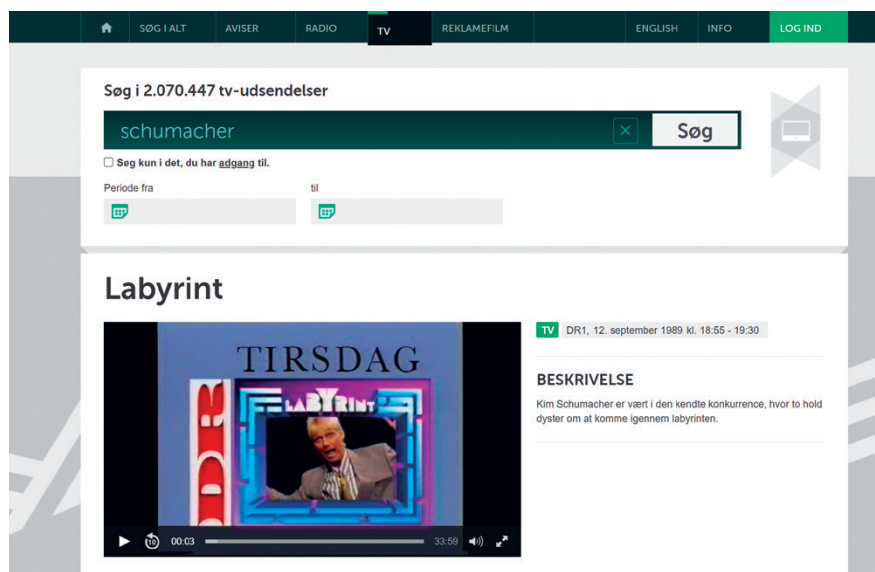
Håndholdt proces

Mediestream indeholder - i overensstemmelse med bibliotekets indsamlingspligt - landsdækkende radio- og fjernsynsstationer, der har en væsentlig egenproduktion og en vis udbredelse i Danmark, hvad angår seer- og lyttertal. Derudover findes et selektivt udvalg af regionale og lokale radio- og fjernsynskanaler samt af landsdækkende radio- og fjernsynskanaler, der i overvejende grad udsender allerede udgivet musik og programindhold af udenlandsk oprindelse.

Ud over tilvæksten af de nyeste udsendelser bliver der også løbende tilføjet historiske udsendelser fra bibliotekets båndarkiver fra før 2006. Dette er en meget håndholdt proces, fordi udsendelserne først skal digitaliseres, klippes, uploades og kobles til metadata, men på en god måned tilgængeliggøres op mod 100 historiske tv-udsendelser.

I løbet af 2021 forventer biblioteket desuden at begynde at publicere ældre digitaliserede radio-udsendelser. I første omgang bliver der tale om udsendelser, der er blevet bestilt til digitalisering af brugere. Hvis man ikke kan finde en udsendelse i Mediestream, er det sandsynligvis, fordi den ikke er blevet digitaliseret endnu, og så kan man bestille den. Det er dog ikke alle udsendelser, der kan bestilles, for biblioteket har kun en fuldstændig samling fra 80'erne og frem.

Før det er samlingen mere sporadisk, idet den består af mindre sær-

Mediehistorie. Quizprogrammet *Labyrint* fra DR med værten Kim Schumacher er et af de over to millioner tv-programmer, der kan studeres nøjere på Mediestream.

linger optaget på bånd af institutioner og privatpersoner og senere doneret til biblioteket. Det er heller ikke alt nyere materiale, der er i Mediestream endnu, heller ikke selv om det allerede er digitalt. Det gælder især for lokal- og regionalstationer, der skal forberedes til publicering på en mere håndholdt måde. Det skyldes, at hver af stationerne selv har afleveret materialet til biblioteket på forskellige måder.

Samarbejde med DR

DR har siden Statsradiofoniens (forløberen for DR) etablering i 1925 haft et arkiv og estimerer, at ca. 30 procent af alt produceret og udsendt radio/tv er bevaret. I forhold til DR-materiale er DR og Det Kgl. Biblioteks arkiver i stort omfang overlappende, men de er også gensidigt supplerende. Imidlertid har de to institutioner både forskellige brugergrupper og forskellige services.

DR servicerer den brede befolkning på DRTV og DR LYD på dr.dk med udvalgte aktuelle udsendelser, der er tilgængelige i en kort periode i en høj kvalitet. Desuden servicerer DR professionelle og kommercielle kunder via DR Arkivsalg.

Det Kgl. Biblioteks servicerer derimod først og fremmest forskere og studerende, og i en lavere kvalitet egnet til dokumentation. DR og Det Kgl. Bibliotek har etableret et samarbejde

således, at udsendelser, der ikke haves i den ene institution, af medarbejderne kan rekvireres i den anden institution. Sådan kan alle brugertyper serviceres bedst muligt. De to institutioner samarbejder også for at sikre bedst mulig udnyttelse af begrænsede digitaliseringsmidler, således at indhold, der findes på fysiske av-bånd, kun digitaliseres én gang, også selv om det pågældende indhold findes på bånd i begge institutioner.

DR og Det Kgl. Bibliotek fik i 2018 af Kulturministeriet til opgave at gennemføre et udredningsarbejde med henblik på at redegøre for, hvordan biblioteket kunne tilgængeliggøre DR's arkivudsendelser for en bredere målgruppe, for eksempel alle udsendelser ældre end 10 år til hele Danmarks befolkning. Udredningen viste, at der vil være betydelige synergieffekter ved at lade biblioteket stå for en sådan tilgængeliggørelse, da der er et stort overlap med bibliotekets eksisterende opgaver. I øjeblikket afventer vi, at politikerne får forhandlet en ny medie-aftale på plads, og om der bliver afsat rammer til at arbejde videre med disse planer.

Ditte Laursen er ph.d. og afdelingsleder ved Digital Kulturary, Det Kgl. Bibliotek.

Foto: KB.

De har adgang til Mediestream

Studerende og ansatte ved seks danske universiteter (CBS, KU, RUC, SDU, AU, AAU) har online adgang til materialet, ligesom arkitektskolen Aarhus og Danmarks Media- og Journalisthøjskole også har købt online adgang.

Licensindtægterne, som institutionerne betaler til biblioteket, benytter biblioteket til at betale rettighedshaverne via en aftale med Copydan AVU. Museer har via en aftale med Slots- og Kulturstyrelsen og Copydan AVU også mulighed for at tilgå materialet med henblik på at kunne

hente udsendelser til brug i udstillinger og undervisning. Der er i øvrigt fri adgang til udsendelserne for alle ved fremmøde på Det Kgl. Bibliotek og Det Danske Filminstitut.

Et lille udvalg af udsendelserne findes desuden på *mitcfu.dk* (Centre for Undervisningsmidler) til elever og ansatte på folkeskoler og på de korte og mellem-lange videregående uddannelser.
-dl

Ministeren tager imod

TV DR, 3. september 1984 kl. 21:45 - 23:23

BESKRIVELSE

En TV-aktuel om arbejdsmarkedet og de unge. Har vi en chance? Det spørger mange unge om, når de står foran et uddannelsesforløb, eller når de efter en uddannelse skal finde et arbejde. Er uddannelserne gode nok - er de i tilstrækkeligt omfang frit tilgængelige, eller brude omvendt styres i mere sikre baner? Har vi point og karaktærræs og hvor store er chancerne for de mange, der ikke ønsker eller magter de lange uddannelsesforløb. Disse spørgsmål og mange flere vil ca. 35 unge stille til undervisningsminister Bertel Haarder og arbejdsminister Grethe Fenger Mølleri i en direkte konfrontation.

Programmerne på Mediestream er forsynet med en kort syntese af indholdet. Her er det "Ministeren tager imod" fra september 1984 med to unge ministre fra Schlüterregeringen.

Særlig service til forskere

Mediestream opfylder ikke alle undervisnings- og forskningsbehov, og især forskere kan have brug for radio/tv på andre måder end streaming. Derfor har biblioteket parallelt med Mediestream Offline adgang udviklet enkelte services målrettet forskere.

For eksempel kan forskere med en konkret forskningsopgave og et dokumenteret særligt behov for at have materialet som en fil i stedet for som stream under visse betingelser få adgang til at downloade radio- og tv-udsendelser i høj kvalitet fra Mediestream eller få tilsendt filen. Et sådan særligt behov kan eksempelvis være at have adgang til materialet offline, nærstudier af en tv-udsendelse i høj kvalitet eller at kunne transskribere via software, der afspiller filen. Det er en paragraf i ophavsretsloven, der giver mulighed for eksemplar fremstilling af radio, tv og webmateriale særligt til forskning (§ 16a Datasæt, stk. 3).

Hvis der er tale om større mængder af materiale til brug for tekst- og datamining, kan biblioteket også generere og udlevere et datasæt. På den baggrund har en forsker eksempelvis for

nylig fået udleveret kl. 18.30 DR1 nyhedsudsendelsen fra alle ugedage i 2018, inklusiv DVB-teletext, DVB-undertekster og DVB-undertekster for hørehæmmede. Disse data skulle bruges til forskellige indholdsanalyser, som identifikation af interviewpersoner og emner i nyhedsfortællingerne. Forskningsinstitutionen er forpligtet til at slette materialet Nye brugsbehov, når forskningsprojektet er slut.

Lovgrundlaget for denne udleveringsservice har været til stede, siden den nuværende ophavsretslov blev skabt, men det er først i forbindelse med udbredelsen af digital humaniora og brugervenlige værktøjer til processering, at biblioteket har etableret servicen, der aktuelt benyttes af 5-10 forskningsprojekter årligt. Det er således endnu et eksempel på, at biblioteket løbende må tilpasse sig skiftende betingelser fra omverdenen samtidig med en udforskning af de tekniske muligheder og juridiske rammer med henblik på at transformere sine tjenester til nye brugsbehov.
-dl

Af Jan Kjær,
Better-World.dk
Fotos: Marie Jeanne Smets
/Lammhults Biblioteksdesign A/S

Champs-sur-Marne Learning Centre ENPC Academic Library, Frankrig

'Home away from home'

"Vi skaber et spændende rum – ikke kun til at låne bøger, men et sted, hvor man bare har lyst til at hænge ud, studere og forberede gruppearbejde", siger Louise Fogdal, der arbejder med at indrette næste generations brugervenlige biblioteker.

Det begyndte med noget så banalt som en kassationsrunde. Det fik biblioteket til at gå i dialog med underviserne om, hvad de skulle bruge for at lave uddannelse.

Reolerne var desuden for dårlige. "Det var spånpladeskrammel, og vi havde brug for professionelt inventar," siger Lise Alsted Henriksen, der er bibliotekar på UCL Erhvervsakademi og Professionshøjskole i Svendborg.

Budgetterne er små, så i første omgang havde biblioteket kun regnet med at få udskiftet reolerne, men nogle rigtige reoler blev i overskud et andet sted i UCL, og det gav pludselig helt nye muligheder for at gøre mere ved biblioteksrummet.

"Vi kan sagtens smække nye møbler op og skabe et lækkert rum.

Men min chef rådede os til at finde ud af hvilket bibliotek, vi vil skabe. Og vi vil, at den konkrete brug af rummet træder tydeligt frem. Så vi talte meget om, hvad biblioteket skal udstråle. Hvad skal vores undervisere og studerende opleve, se, mærke, føle her...?"

Inspirationen kom helt uventet fra en økologisk bager i Svendborg, som på væggen rask proklamerer: "Vi går ind for brød og kager. Utraditionelle. Lavet i hånden. Bagt på stenpladen flere gange mens kunderne ser på. Kunderne skal føle sig hensat til en tid, hvor brød og kager var håndværk og det var en fornøjelse at sætte tænderne i det."

Det førte til UCL-manifestet, som kan ses øverst på næste side.

Kerneopgaven for UCL Biblioteket i Svendborg er uddannelse.

"Vi er her, fordi vi uddanner informationskompetente pædagoger, sygeplejersker og serviceøkonomer – og vi står sammen med uddannelserne om den opgave. Så når pædagoguddannelsen i Svendborg har en særlig bevægelsesprofil, så er det også en del af vores DNA. Derfor er bevægelse med som den første og dermed vigtigste ingrediens i manifestet," forklarer Lise Alsted Henriksen og fortsætter:

"Det er et sjovt ord, *bevægelse*. Et dejligt homonym! Ordet bevægelse hjælper for eksempel os til at huske på, at uddannelserne, underviserne og de studerende bevæger og former biblioteket. En del nye studerende har desværre aldrig brugt et bibliotek før – og det udfordrer vi dem til med ordene *biblioteket er dit og mit*. Derfor kalder vi det *#voresbibliotek*. Det er ok sætte os bibliotekarer i bevægelse,

#voresbibliotek

Vi går ind for et bibliotek i bevægelse

Bladr, snus, læs!

Lån i 30 dage eller blot én, hvis det er nok

til at svare eller gøre dig nysgerrig.

Her finder du faglig viden og forskellige synspunkter

udvalgt med kvalitet, aktualitet og alsidighed

og med din faglighed for øje.

Biblioteket er for alle. Altid åbent og gratis.

Bolde og bibliotekarere larmer – bøgerne er stille.

Her er fest og fantasi! Her er fordybelse og ro.

Dine spørgsmål er guld; spørgsmål bevæger os.

Hvor der er vilje, er der veje til viden ...

Biblioteket er dit og mit,

derfor kalder vi det #voresbibliotek

Velkommen

UCL's manifest

og vi skal kunne tåle, at de studerende kræver noget af os. Måske har vi en idé om, hvad et bibliotek er, men det har de studerende måske også, det skal vi være åbne for at snakke om."

Gulvplads, gear og gruppearbejdspladser

Den store ændring i forhold til tidligere er mere gulvplads.

"Nu kan der stå 35 studerende i rundkreds til undervisningsaktiviteter. Det kunne vi ikke før. Det er en fordel, for tidligere kunne jeg ikke holde øjenkontakt og fokus, for jeg kunne hverken se eller fornemme dem hele tiden. Det kan jeg nu. Det betyder, at vi alle sammen kan være lige meget med i den samtale, der foregår. Jeg kan bedre bruge min krop i formidlingen i det ny rum."

Der er blevet plads til udstyr, f.eks. bolde, som er meget brugt af uddannelserne og som biblioteket har logistikken til at favne. Endda også til formidling af en depotsamling af skønlitteratur, primært billedbøger i et samarbejde med det lokale folkebibliotek.

Den anden store ændring er at den ny indretning og særligt variationen i de nye møbler giver mulighed for at man kan være til stede i rummet på mange forskellige måder. Her er f.eks. borde i alle højder.

"Man kan ligge, stå, sidde, flyde – man kan gemme sig af vejen i en hyggelig

krog, og man kan være super eksponeret midt i det hele og have øjenkontakt med alle".

Forandringen af biblioteket har taget lang tid.

"Og det er ok, at det tager tid, for det kan give nye erkendelser undervejs," siger Lise, der har et råd til andre bibliotekarere, der skal i gang med nyindretning.

"Tænk i *oneliners*. Skriv et manifest for bibliotekets fysiske og intellektuelle indhold. Hvordan skal du som bibliotekar og bruger sanse rummet? Hvordan skal din og deres kroppe være til stede i rummet?"

Et frirum for de unge

Louise Fogdal er projektansvarlig i virksomheden Lammhults Biblioteksdesign, der har hjulpet en lang række biblioteker i både ind- og udland med kreative løsninger. Alle billeder i denne artikel er fra deres projekter.

"Med vores indretning af forsknings- og uddannelsesbiblioteker ønsker vi at lokke de unge mennesker ind på biblioteket og virkelig bruge det. Vi skaber et spændende rum – ikke kun til at låne bøger, men et sted, hvor man bare har lyst til at hænge ud, studere og forberede gruppearbejde, fordybe sig eller bare ses med sine venner. Det skal være en positiv oplevelse for brugerne, være indbydende.

Og så er det vigtigt, at der også er plads til at kunne ændre opstillinger i indretningen, så der kan afholdes mindre foredrag, workshop, eller evt. en akustisk intimkoncert fredag eftermiddag."

Bøger i stabelvis og tårnhøje reoler er i Louises øjne en saga blot.

"I dag skal man undgå at få for lukkede og pakkede biblioteker. Man skal kunne se igennem biblioteket og skabe zoner, så folk ikke føler sig isolerede og alene. Vi stiller meget lavere reoler ind og laver udstillinger hen over. Det skal være miljøer med gennemsigtighed og ikke lukke for meget af, for så får man ikke folk ind. Så det er helt anderledes end før i tiden, hvor man tapetserede hver kvadratmeter med høje reoler."

Der er desuden mange studerende, der bor i små studieboliger – et værelse, en lille lejlighed.

"De har ikke disse faciliteter på deres hjemmeadresse. Derfor er det vigtigt at få et frirum, hvor man samtidig kan fordybe sig og dyrke det sociale. Vi laver zoner, så der plads til begge typer."

Spørge målgruppen

Idéer til indretning kommer ikke ud af det blå. Louise og Lammhults Biblioteksdesign laver undersøgelser og spørger målgruppen til et givent bibliotek til råds.

Niels Brock Academic Library , Frederiksberg

"Det er vigtigt, at de bliver hørt, så de tager ejerskab på biblioteket, når det er færdigindrettet," siger Louise og uddyber:

"Når vi har spurgt de unge, hvad der kan få dem til at bruge bibliotekerne mere, lyder svaret: det skal signalere et sted, man har lyst til at svinge forbi, drikke en kop kaffe og sidde og hænge ud. Det kan være man er på vej til næste time, holder en pause et par timer inden studiejobbet. Eller sidder i studiegruppen og clearer de sidste ting inden fremlæggelse. Det skal være et mødested mere end et sted, hvor de skal gå hen for at låne en bog. I stedet for at mødes på en cafe, som også er dyrere, er det vigtigt at have et sted, hvor man kan få klappet de sidste ting af."

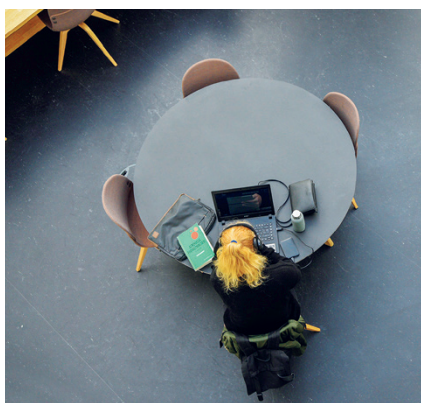
Hvad er vigtigst at tage hensyn til?

"Vi skal ramme så bredt som muligt. At imødekomme så mange menneskers ønsker som overhovedet muligt."

Fedt, men dyrt at gå amok

Nogle gange er det muligt at skabe det ekstraordinære.

"Det er fedt at skabe plads til at gå lidt amok. Det kan være biblioteker i et lidt mere industrielt miljø. Lamper, der vokser ud af reoler. Noget der vokser, spirer, hvis det er natur og teknik, der skal signaleres. Når der er tale om en landbrugsuddannelse, kan man lave det dyrestationsagtigt. Stadig med et mere industrielt udseende. Råt træ, limtræ, krydsfiner, som man spraymaler på."

Herning VIA University Academic Library

Louise har også sat anerkendte kunstnere til at male store vægge og lokal-kunstnere med graffiti. Nogle gange har de bygget små huse, hvor brugerne kan sætte sig ind med akustikløsninger. Og en kupe med et tog på vej ind i fremtiden.

"Det er dyrere, når man går amok, og da det er offentlige kroner, lægger det en begrænsning. Vi elsker, når vi kan folde vingerne ud og slå os løs," smiler hun og fortsætter:

"Man kan lege med farver og ord. Lave hashtags og QR-koder, så der kommer informationer. Sørge for at der er interaktive skærme til rådighed. Der er rigtig mange muligheder, når man kan lege med interaktive, digitale løsninger. Det bliver man inspireret af, uanset om man er 17 eller 28 år. Man vil gerne udfordres i forskellige aktiviteter. På væggen, i gulvet eller i en boks med hovedtelefoner, hvor man får noget læst op."

Bergen University Library, Norge

De dyrere løsninger kan ikke klares på det almindelige driftsbudget.

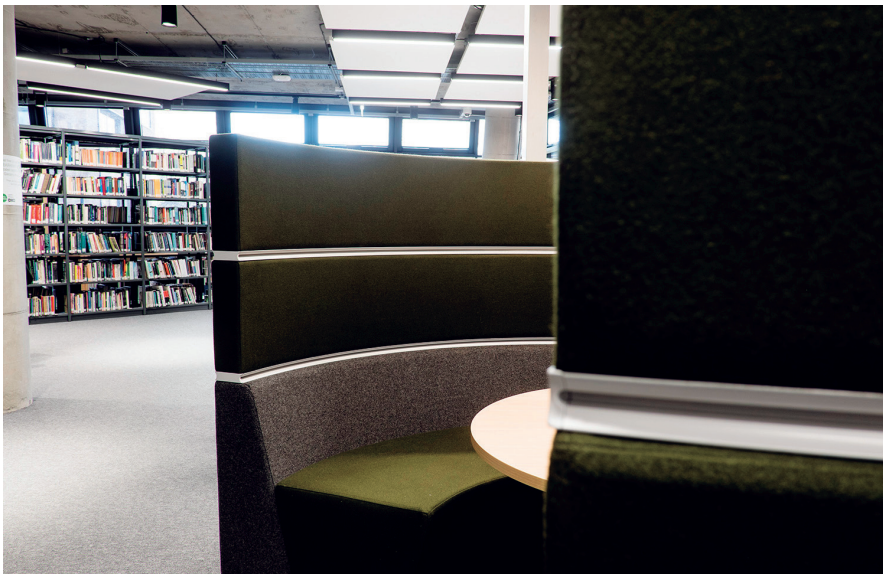
"Oftest søger bibliotekerne puljer til dette her. Mange fonde vil gerne have, at unge dygtiggøres, ikke mindst når det gælder medier og teknik. Vi bliver alle draget af det visuelle – ikke kun af at læse."

Opdagelsesrejse

Dorthe Andersen er bibliotekar på UCL Erhvervsakademi og Professionshøjskole i Seebladsgade i Odense, som også har fået input af Louise Fogdal.

"Nogle gange bliver man så vant til rummet, så man ikke kan se noget andet. Louise kom med nye vinkler på rummet og 2-3 forslag til, hvordan man kunne indrette delrummene. Det gav nye øjne på processen og rummene. Noget vi slet ikke havde tænkt på. Det betød, at vi begyndte at tænke uden for vores egen boks. Vores egne idéer var ikke radikale nok. Louise kunne give noget 'nyt-nyt'."

Seebladsgade har cirka taget halvdelen af Louises forslag, og resten har biblioteket modificeret.

Camberwell College of Art, Storbritannien

9
Vi ville gerne have de studerende til at opholde sig mere i biblioteket. Det er lykkedes.

*Dorthe Andersen,
bibliotekar, UCL Erhvervsakademi og
Professionshøjskole, Odense*

Noget kunne ikke realiseres med de ressourcer, der var til rådighed.

"Samlet set har det været en rigtig god proces at være igennem. Tankegange bliver udvidet. Vi tager lidt på eventyr. Noget bliver for vildt, andet for fjollet. Men det at gå på opdagelsesrejse i eget bibliotek var en fed del af processen."

Dorthe er ikke i tvivl: "Biblioteket er en helt anden oplevelse end tidligere. Vi har nu fået et mere åbent loungebibliotek og har fordoblet arealet ved at sammensmelte biblioteket med et fællesområde, der tidligere nærmest bare var et gennemgangsrum. Der er nu meget løse overgange mellem bibliotek og gangareal. Der er mere plads til, at grupper kan arbejde. Vi har store, magelige sofaer, og sommetider ligger de studerende ned. Udenfor har vi en gårdhave. Der er solskin og blomster. Det giver lidt mere hygge."

Nemt at flytte rundt på opstillingen
Seebladsgade er meget mere end kolde vægge med bøger.

"Udtrykket 'Home away from home' passer godt her. De studerende skal kunne mødes under de forhold de er vant til. Vi har det, der skal bruges til det faglige, men også til det sociale, så man kan hygge sig og slappe af."

Der er almindelige borde at arbejde ved. Spil, de studerende kan hygge sig med. Sofaer med kaffeborde og udstillingsreoler og bogtårne med hjul på, så man kan flytte rundt på dem.

"Vi har en foretrukken opstilling, som vi starter med om morgenen. Men i løbet af dagen har de studerende rykket rundt på det hele."

Coronaen har ikke gjort det nemt, men nu bruger de studerende biblioteket mere.

"Nu laver de interviews og videoer. Med gårdhaven i baggrunden og de hyggelige omgivelser fik de et meget professionelt interview i kassen. I næste uge kommer kommunikationsafdelingen for at optage video, fordi de også kan lide rummet.

Dorthe og de andre bibliotekarer er glade for den nye brug.

"Vi ville gerne have de studerende til at opholde sig mere i biblioteket. Det er lykkedes. Selv med de få studerende, der har fået lov til at komme tilbage under Coronaen, bliver rummet brugt hele dagen – hver dag."

9
Bøger skaber videnbæring. På bibliotekerne bliver man fanget af titler og af udseendet. Det er vigtigt, at de unge bevarer en interesse for at gå hen og tage en bog og kigge i den og blive fanget. Og at alt ikke skal findes på nettet."

Louise Fogdal, projektansvarlig

Bøgerne forsvinder ikke

Projektansvarlig Louise Fogdal arbejder målrettet på at få de unge indenfor i bibliotekerne.

"Bøger skaber videnbæring. På bibliotekerne bliver man fanget af titler og af udseendet. Det er vigtigt, at de unge bevarer en interesse for at gå hen og tage en bog og kigge i den og blive fanget. Og at alt ikke skal findes på nettet."

Bøgerne forsvinder ikke helt, mener hun.

"Det er vigtigt at unge lærer at læse i en rigtig bog. Oplevelsen er helt anderledes end en lydbog for eksempel. Man danner helt andre billeder, når man læser selv."

Louise Fogdal har været ude for at skulle assistere et folkeskolebibliotek, der ønskede at udfase bøgerne helt. Hun udarbejdede et forslag til et bogløst bibliotek, som hun fremlagde.

"Jeg kiggede dem dybt i øjnene og spurgte, om det virkelig var det, de ville have. Det var det heldigvis ikke!"

Træ, lys og bøger. Mindre læsesal til studerende, der gerne vil sidde i ro. Foto: Luminex

Farvel til Langagervej...

... og goddag til Kroghstræde. Universitetsbiblioteket i Aalborg er flyttet til et nyt hus med vægt på studiemiljø – og god *wayfinding*

Tekst Mia Bech, AUB
mbb@aub.aau.dk

Nedpakning af godt 13 kilometer samling (!), diverse undervisningslokaler, grupperum og personalekontorer med mange års gode arbejdsindringer – det er lidt af en mundfuld at pakke et helt universitetsbibliotek ned.

Hele flytteprocessen begyndte i foråret 2020, hvor nedpakning og flytning af

Universitetsbiblioteket (AUB) på Langagervej 2 tog fart. Det var ikke uden vemod, vi forlod Langagervej.

Over for os stod indflytning og indretning i nye lokaler på Kroghstræde 1 og 3, der til forskel fra vores gamle bygning på Langagervej er i tre etager.

Hvor vi tidligere har haft huset alene, har vi nu bygningsfællesskab med Institut for Kultur og Læring, IT Support og Folkeuniversitetet. Vi opdagede også hurtigt, at det var lidt svært at finde rundt i – og jeg må tilstå, at jeg flere gange havde svært ved orientere mig. Hvordan kunne vi bedst muligt indrette bibliotek til vores studerende her?

Gandhi – også et lokale

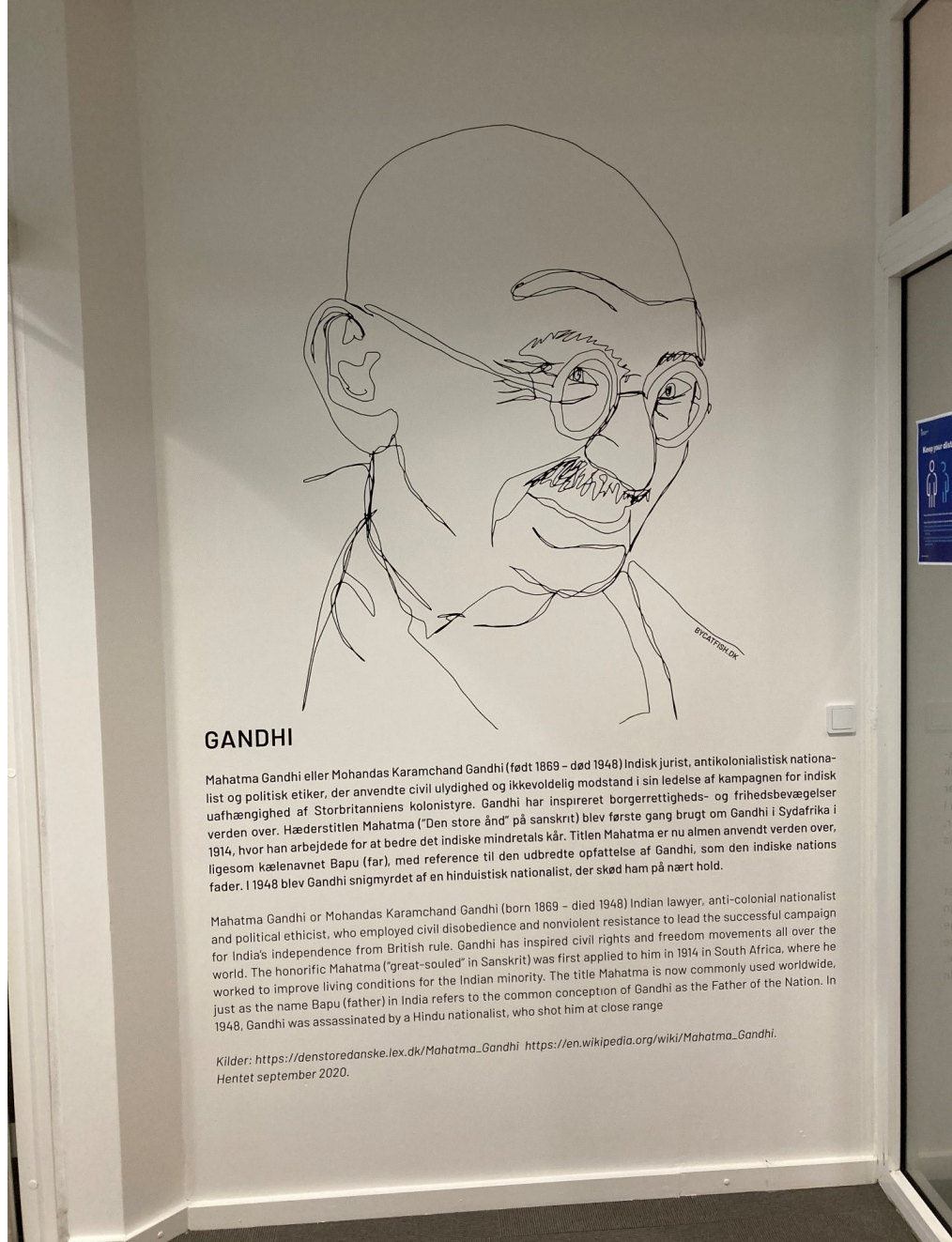
Det blev hurtigt klart for os, at det var nødvendig med wayfinding på en anden måde end vi havde arbejdet med det før, der var ganske enkelt brug for at vores studerende hurtigt kunne finde vej til undervisning, vejledning og gruppearbejde i de store bygninger. Vi har derfor haft et tæt samarbejde med det eksterne firma By Catfish der har udarbejdet *wayfinding*, som det hedder på nudansk.

Udover den almindelige skiltning og oversigtskort, er der også gjort brug af visuel *wayfinding* som er med til at understøtte fornemmelsen af, hvor man er i bygningen. Alle rum er opkaldt efter en person med tilknytning til et af de fakulteter, vi har på AAU. Kravet er, at personen ikke er nulevende og kan udtales både på dansk og engelsk. Ét biblioteksområde hedder Gandhi efter Mahatma Gandhi. Et andet hedder Dewey efter John Dewey, som er en af grundlæggerne inden for Problembaseret Læring (PBL). Derefter har By Catfish kreeret en stregtegning af den person lokalet er opkaldt efter sammen med en tekst om, hvad denne person er kendt for.

Understøtte PBL

I forhold til indretningen af de mange nye studiearbejdspladser har vi haft et tæt samarbejde med en arkitekt og en bygningsprojektleder fra AAU, der har tegnet de store linjer og hjulpet med materiale- og farvevalg. Her har vi lært, at det vi selv synes var masser af plads til – på vores egne tegninger – ikke nødvendigvis havde den samme plads i arkitektens tegneprogrammer, hvor de rigtige målangivelser ind imellem satte begrænsninger for vores egne ideer.

I indretningen af den nye bygning og de mange studiearbejdspladser er der lagt vægt på at sidstnævnte skal understøtte PBL, sådan at der kan arbejdes i grupper. Det er også vigtigt, at der er imødekommende studiearbejdspladser, hvor man kan sidde selvstændigt at arbejde og fordybe sig. Desuden er der to mindre læsesale til studerende, der gerne vil arbejde helt i ro.

GANDHI

Mahatma Gandhi eller Mohandas Karamchand Gandhi (født 1869 – død 1948) Indisk jurist, antikolonialistisk nationalist og politisk etiker, der anvendte civil ulydighed og ikkevoldelig modstand i sin ledelse af kampagnen for indisk uafhængighed af Storbritanniens kolonistyre. Gandhi har inspireret borgerrettigheds- og frihedsbevægelser verden over. Hæderstitlen Mahatma ("Den store ånd" på sanskrit) blev første gang brugt om Gandhi i Sydafrika i 1914, hvor han arbejdede for at bedre det indiske mindretals kår. Titlen Mahatma er nu almen anvendt verden over, ligesom kælenavnet Bapu (far), med reference til den udbredte opfattelse af Gandhi, som den indiske nations fader. I 1948 blev Gandhi snigmyrdet af en hinduistisk nationalist, der skød ham på nært hold.

Mahatma Gandhi or Mohandas Karamchand Gandhi (born 1869 – died 1948) Indian lawyer, anti-colonial nationalist and political ethicist, who employed civil disobedience and nonviolent resistance to lead the successful campaign for India's independence from British rule. Gandhi has inspired civil rights and freedom movements all over the world. The honorific Mahatma ("great-souled" in Sanskrit) was first applied to him in 1914 in South Africa, where he worked to improve living conditions for the Indian minority. The title Mahatma is now commonly used worldwide, just as the name Bapu (father) in India refers to the common conception of Gandhi as the Father of the Nation. In 1948, Gandhi was assassinated by a Hindu nationalist, who shot him at close range.

Kilder: https://denstoredanske.lex.dk/Mahatma_Gandhi https://en.wikipedia.org/wiki/Mahatma_Gandhi.
Hentet september 2020.

Vi ses i Gandhi-rummet. At opkalde biblioteksområderne efter kendte personer er en del af wayfinding-programmet. Foto: By Catfish

Møbler fra vores gamle lokaler er blevet genbrugt i det omfang, vi har kunnet.

Atriumhaver til arbejde og pauser

På Kroghstræde har vi også fået flere hyggelige atriumhaver, det er nyt og dejligt for os, da vi ikke har haft den mulighed før. Her har vi store forventninger om at kunne skabe et ekstra og anderledes studierum, som forhåbentlig er attraktive for vores studerende.

Lige nu er atriumhaverne ved at blive indrettet med forskellig typer drivhuse, havemøbler, sejl til skygge, lamper og beplantning, så man også kan sidde udenfor og arbejde, eller bare gå ud og få en pause, hvis der er brug for det, når vejret arter sig. Det er prioriteret, at der er masser af strømstik, godt

internet og solafskærmning, sådan at studiearbejdspladsen i det fri bliver bedst mulig for vores studerende.

Vi er allerede i gang med at hilse alle brugere velkomne i Kroghstræde og håber også, at du vil kigge forbi.

Mia Bech er specialkonsulent ved AUB, Aalborg.

RDM eller Research Data Management (RDM) handler om at håndtere forskningsdata bedst muligt. Foto: Stefan Katic

RDM – et netværk for fair og åben adgang til forskningsdata

Nationalt **R**esearch **D**ata **M**anagement Netværk er et nyt initiativ fra danske RDM-support-medarbejdere. Vær med!

Det var alt sammen ret forvirrende. DMP, DEFF, DM Forum, DeIC, FAIR, RDM, RDA.

I juni 2019 blev jeg ansat i research data management-teamet på biblioteket ved Danmarks Tekniske Universitet og en ny verden skulle åbne sig for mig. Research data management (RDM) handler om, hvordan vi på bedste vis håndterer forskningsdata og jeg skulle hjælpe med at understøtte og videreudvikle de services, som DTU Bibliotek tilbyder sine forskere.

Meget hurtigt blev jeg derfor introduceret til den lange række begreber og akronymer.

I 2019 var adskillige projekter og fora i gang på RDM-området og jeg blev indlemmet i forskellige aktiviteter.

Således lærte jeg i løbet af nogle måneder relativt ubesværet at navigere i forkortelserne. Min mulighed for at indgå i nogle af projekterne under DEFF og DM Forum var afgørende for at jeg fik en indsigt i og praktisk erfaring med, hvad RDM indebærer. Ligeledes gav formidlingsaktiviteterne under DM Forum nyttig information om specielt det danske RDM-landskab. Den danske node under Research Data Alliance (RDA) introducerede mig til internationale fora, hvor strategiske indsatser søsættes og koordineres.

Det viste sig, at akronymerne hviler på aldeles åbne og dygtige mennesker, som gerne vil dele deres viden, de kan lide at diskutere og selvom de har travlt, så kan de levere produkter af høj kvalitet (Boks 1). Det var meget givende at møde så engagerede og

vidende kolleger så snarligt efter mit spring ud i RDM-dybet.

Netværket spindes

Håndtering af forskningsdata på struktureret og bæredygtig vis kræver viden, interesse og kompetencer, og mine kolleger på danske vidensinstitutioner har udviklet værktøjer (Boks 1) til netop at fremme viden og kompetencer inden for RDM. Disse produkter benytter vi os i høj grad af i både strategisk og praktisk arbejde på de enkelte institutioner.

Som skitseret er aktiviteterne tidligere sket i regi af for eksempel DM Forum under DeIC, DEFF og den danske RDA-node. Da disse initiativer udløb i 2020 opstod et behov for at vedligeholde kontakt og mulighed for sparring. Nationalt RDM Netværk blev derfor etableret i november 2020 med

Mange af medlemmerne sidder i en front-office-funktion på institutionerne. Målet er derfor, at Nationalt RDM Netværk kan samarbejde og sparre på front office-delen, for eksempel omkring udbredelse af FAIR og undervisningstiltag. Netværket kan benyttes til at udvikle og samarbejde omkring kompetencer og værktøjer og er åben for al vidensudveksling og nye initiativer på RDM-området. Vi mødes ofte til arrangementer i ind- og udland, så netværket har også et meget internationalt fokus. Ikke mindst via medlemmernes deltagelse i internationale projekter og organisationer, såsom OpenAIRE, RDA og NeiC.

En national strategi for data management ifølge FAIR-principperne lanceres i år. Mange af netværkets medlemmer har påvirket strategien i form af høringsvar, som deres institutioners forskere har bidraget til. Dette er blot ét eksempel på, hvordan netværkets medlemmer aktivt holder øje med data-politikker og rejser relevante problematikker. Behovet for et stærkt netværk til at understøtte udviklingen af kompetencer inden for FAIR-data tydeliggøres i den nationale strategi.

Mange RDM-ansatte er frontløbere inden for Open Science og FAIR, så store mængder af ressourcer ligger allerede frit tilgængelige på forskellige platforme. Måske bliver et af netværkets opgaver at hjælpe hinanden med at

Både medlemskab af netværket og deltagelse i dette møde er gratis. Vores aktiviteter dækkes af vores institutioner, og er til gavn for den front office-rolle og service, som medlemmerne tilbyder egne forskere. Du behøver ikke sidde i en front-office-funktion for at få gavn af et medlemskab. Du skal blot interessere dig for den dynamiske verden, som skabes af FAIR forsknings-elementer, Open Science og god håndtering af forskningsdata..

Foto: Tim Mossholder/Unsplash

At udnytte digitaliseringen og de tilgængelige teknologiske muligheder til at skabe større kvalitet og værdi for vores brugere på en omkostningseffektiv måde er nøglen til digital transformation.

Skal vi snakke lidt om digital transformation?

Digital transformation handler om os selv som organisationer, men i høj grad også om vores brugere og de services, vi yder. Alle har vi lært en masse om at undervise og rådgive på Zoom og Skype i dette år.

Kom og del dine erfaringer på DFFU's årsmøde i september, hvor temaet er digital transformation.

TRANSFORMATION

En god digital transformation kræver faglige indsigter og kompetencer, som FFU-bibliotekernes medarbejdere måske allerede besidder

BESTYRELSEN TAGER ORDET

Vi har alle i vores arbejdsliv det seneste år været igennem en form for digital transformation.

Pludselig skulle vi finde ud af at samarbejde med vores kollegaer online. Undervise, vejlede, rådgive og være i kontakt med vores brugere online. Vi har lært mange nye værktøjer og omgangsformer på rekordtid, og det er lykkedes! Efterhånden som vi alle så småt vender tilbage til vores fysiske arbejdspladser, skal vi finde ud af, hvordan vi forener vores "gamle" arbejdsliv med de nye online kompetencer og erfaringer, vi har oparbejdet. Vi skal tage det gode fra vores online arbejdsliv med ind i vores fysiske arbejdsliv og forene de to, så det kommer os selv, vores organisationer og vores brugere til gavn.

Brug for et helhedssyn

Det bliver en omfattende og spændende proces og ingen af os kender alle de gode svar. Det kan derfor give mening, at vi snakker lidt om digital transformation. Men hvad betyder digital transformation egentlig og hvad kan vi bruge den til?

Pernille Kræmmegaard taler i sin bog: "Digital transformation – 10 evner din organisation skal mestre – og 3 som du har brug for" fra 2019, om digital transformation som noget andet og mere end digitalisering og brug af IT. Digital transformation er ikke blot at gøre noget elektronisk. At skabe digital transformation handler om at anlægge et helhedssyn på organisation, medarbejdere, brugere, samarbejdspartnere med flere.

Kvalitet og værdi for brugerne

Den digitale transformation handler om os selv som organisationer, men i høj grad også om vores brugere og de services, vi yder.

At udnytte digitaliseringen og de tilgængelige teknologiske muligheder til at skabe større kvalitet og værdi for vores brugere på en omkostningseffektiv måde er således nøglen til digital transformation.

Vi i FFU-bibliotekerne har ekspertisen og det digitale mindset inden for nogle af de aspekter, der definerer digital transformation.

Det har vi, fordi sektoren har været hurtig til at udnytte nye teknologier til aktiviteter som digitalisering, digital arkivering og digital problemløsning.

Men hvad kan digital transformation konkret betyde for FFU-bibliotekerne? Det er vi i DFFU-bestyrelsen nysgerrige på, og derfor sætter vi fokus på netop digital transformation på dette års årsmøde i september.

Digital transformation er ikke kun en ledelsesmæssig opgave, det er en proces, som alle skal bidrage til. En god digital transformation kræver faglige indsigter og kompetencer, som FFU-bibliotekernes medarbejdere måske allerede besidder.

Så kom og deltag i årsmødet, hvor vi sammen kan blive klogere på digital transformation og kan inspirere hinanden og ikke mindst dele viden og erfaringer.

Besøg også DFFU's facebook-side, hvor du finder en længere artikel om digital transformation.

Tekniskkulturarkiv.dk – en god historie

Unikke bøger og billeder om dansk industri og teknik er nu blevet digitaliseret og gjort tilgængelige - primært materiale, der ikke tidligere er indscannet af andre biblioteker.

Af Peter Hald
bibliotekar, cand.scient.bibl
phal@dtu.dk

Beatrice Raarup,
DTU Bibliotek bibliotekar DB
berat@dtu.dk

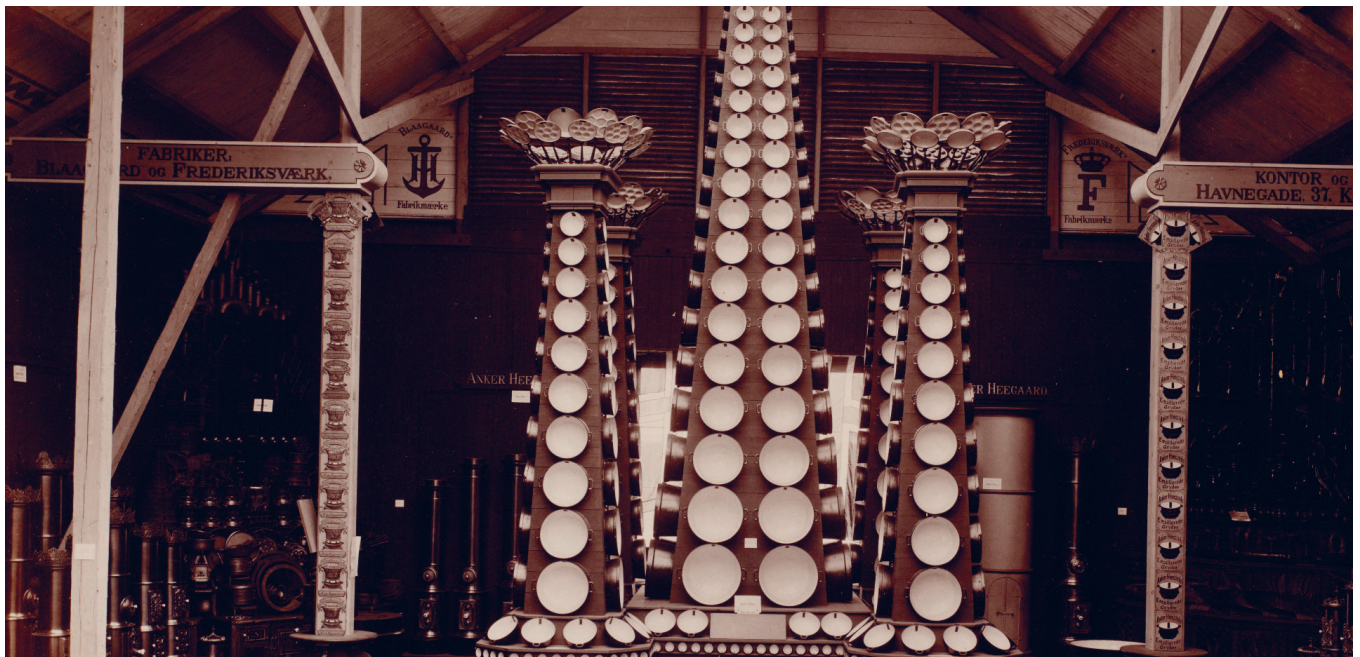

Foto: tekniskkulturarkiv.dk

Kan De lide emalje? Her billede af kakkelovne og emaljerede gryder m.m. udstillet på Den Nordiske Industri-, Landbrugs- og Kunstudstilling 1888. Foto: Juncker Jensen.

I kælderen under DTU står en enestående bogsamling, som giver et unikt indblik i skabelsen af det moderne Danmark og det samfund, vi har i dag.

DTU Bibliotek blev oprettet i 1942 ved en sammenlægning af Teknisk Bibliotek og Industriforeningens Bibliotek, der tilsammen havde cirka 30.000 værker stående. Disse bøger har i mange år levet en hengemt tilværelse i et lukket magasin i kælderen under DTU, og det har længe været et stort ønske for DTU Bibliotek at få digitaliseret dele af samlingen for at øge tilgængeligheden og kendskabet til denne. Dette er nu gjort på www.tekniskkulturarkiv.dk

Sitet består af mere end 800 digitaliserede bøger, som bredt dækker de forskellige emneområder i samlingen.

Det er blot en brøkdel af de mere end 30.000 titler, samlingen består af. Derfor var det også vigtigt for projektet at synliggøre de mere end 130.000 katalogkort, samt Industriforeningens katalog fra 1923. Det rummer titler primært fra starten af 1800-tallet og frem til 1967, hvor DTU Bibliotek begyndte at digitalisere bogposter. Til dette formål var det også nødvendigt at lave en database, hvor disse katalogkort blev omdannet til metadata på bøgerne.

Dette blev muliggjort, da Aage og Johanne Louis-Hansens Fond, Martha og Paul Kern-Jespersens Fond og Otto Mønstedts Fond alle skød penge ind i projektet. En projektgruppe blev nedsat med deltagere fra DTU Bibliotek og Teknologihistorie DTU og var en

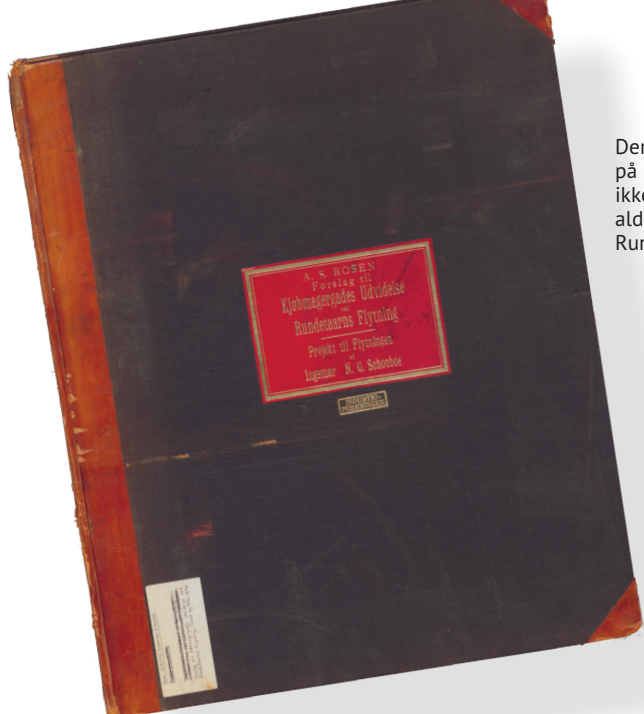
blanding af bibliotekarer, udviklere og en historiker. Der blev desuden lavet en aftale med virksomheden *Scanning.dk* om den omfattende indscanning af katalogkort og bøger, da det ikke var en opgave, DTU Bibliotek selv kunne løfte.

Hvem kan få glæde af sitet?

Fra starten var ønsket at skabe et site for både historikere, fagnørder og gymnasieelever, der tilgodeså de behov, disse brugergrupper måtte have.

Undervisere og elever ved de gymnasiale uddannelser er en vigtig målgruppe for sitet. Derfor valgte gruppen at lave en sektion bestående af forskellige temaer med bøger og billeder fra samlingen, som kan være relevante til undervisningsbrug.

Der er timers godt tidsfordriv i at kigge på bøger om dansk teknologihistorie – ikke mindst om de talrige projekter, der aldrig blev til noget. Her betænkning om Rundetårns flytning. Jo, den er god nok...

Der er timers godt tidsfordriv i at kigge på bøger om dansk teknologihistorie

Det er fx temaet om forurening, der også var et problem i 1800-tallet. Her er der flere titler, som kan benyttes til at belyse forurening i et historisk perspektiv.

Faghistorikeren har mulighed for at dykke ned i selve samlingen og finde kilder, der kan belyse de dele af teknologi- og industrihistorien, han eller hun nu måtte beskæftige sig med. Veteranbilentusiasten kan fx kigge nærmere på bogen *100 Vink og Raad for Automobilister* anno 1920.

Også stor fotosamling fra 1888

Projektgruppen har valgt primært at digitalisere bøger, der ikke tidligere er indscannet af andre biblioteker.

Eksempelvis betyder det, at værker af H.C. Ørsted, grundlægger af Polyteknisk Lærestanstalt (nu DTU), ikke er omfattet af dette projekt, da de tidligere er digitaliseret og tilgængeliggjort af Det Kongelige Bibliotek.

Endvidere er en samling fotografier fra Den Nordiske Industri-, Landbrugs- og Kunstudstilling i 1888 også blevet tilgængeliggjort. Udstillingen var en vigtig begivenhed, som satte streg under, hvor langt Danmark var kommet industrielt allerede dengang. Der har længe været interesse for denne billedsamling, men det har ikke tidligere været muligt at tilgå billederne uden først at lave en aftale med biblioteket.

Bøgerne er tilgængelige som pdf-filer og i ocr-tekst, der kan læses på sitet eller downloades til egen computer. Da alle indscannede bøger er fra før 1920, er de som udgangspunkt fri af ophavsretten og kan frit benyttes. Alle bøger har fået en CC-BY-SA 4.0 licens.

Vi har oplevet stor interesse for projektet og håber på sigt at kunne udvide mængden af både scannede bøger og billeder yderligere. Der gemmer sig nemlig stadigvæk masser af spændende værker i bibliotekets kælder, som fortjener at se dagens lys.

Få et unikt indblik i baggrunden for det moderne samfund med masser af teknologi, industri og bekvemmeligheder som varmt vand i hanen, jernbaner og elektricitet.

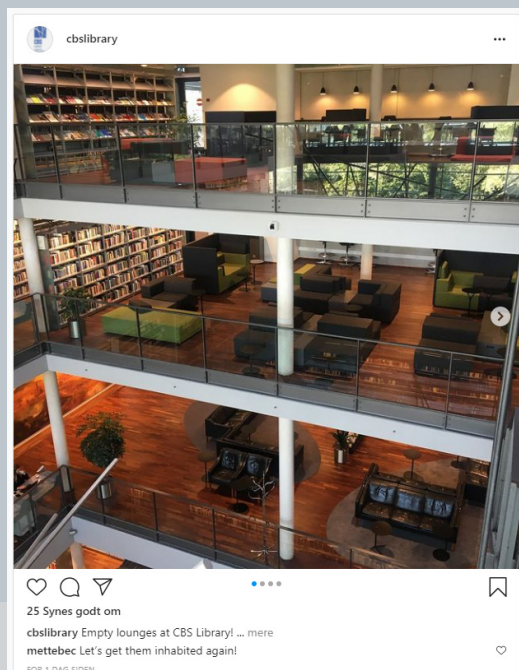
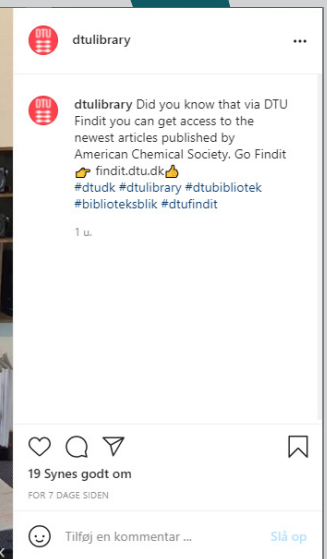
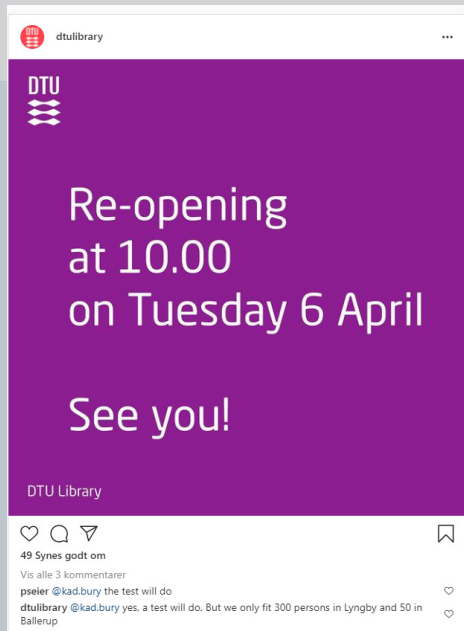
Søg i DTU's samling af historisk-tekniske bøger, se historiske fotografier eller dyk ned i et særligt tema.

Udviklet af **DTU Bibliotek** i samarbejde med **Teknologihistorie DTU**

Peter Hald og Beatrice Raarup har været del af projektgruppen og er kontaktpersoner på www.tekniskkulturarv.dk, DTU Bibliotek.

Med sitet tekniskkulturarv.dk er dørene slået op til et fascinerende, hengemt univers.

#biblioteksblik

DFFU på sociale medier

Vi samler billeder på Instagram. Enten fra bibliotekerne eller fra private brugere.
Mange posts på Instagram stod i genåbningens tegn.
Selvfølgelig!

VÆR MED I DANSKE FAG-, FORSKNINGS- OG UDDANNELSESBIBLIOTEKERS ÅRSMØDE

16.-17. SEPTEMBER 2021

PÅ COMWELL MIDDELFART

Det er med stor glæde, at Danske Fag-, Forsknings- og Uddannelsesbiblioteker inviterer til årsmøde 2021. Vi glæder os til at kunne være sammen igen, men vi og Hotel Comwell Middelfart følger naturligvis covid-19-udviklingen og sundhedsmyndighedernes retningslinjer om forsamlings- og afholdelse af arrangementer, og der kan derfor stadig være krav om coronapas og mundbind under konferencen.

Årsmødets tema er: digital transformation.

Covid-19 har ændret mange ting i vores arbejdsliv. Blandt andet har digitaliseringen for alvor taget fart og der er enighed om, at covid-19 har betydet, at den digitale transformation sker hurtigere end forventet. Men hvad dækker begrebet "digital transformation" egentlig over? Og hvad betyder den digitale transformation for FFU-bibliotekerne?

På DFFU's årsmøde 2021 vil vi fokusere på, hvad den digitale transformation betyder for bibliotekssektoren, men samtidig også på betydningen for den enkelte medarbejder.

Der er ingen tvivl om, at den digitale transformation byder på nye udfordringer og muligheder, men hvad betyder det for de traditionelle biblioteksopgaver og kompetencer?

Hvad betyder det for netop dine arbejdsopgaver?

Årsmødet vil indeholde teoretiske oplæg, eksempler fra hverdagen og mulighed for refleksion.

Følg, diskuter og videndel fra årsmødet på *Twitter #årsmøde21*.

ÅRSMØDEPROGRAM

Torsdag 16. september 2021

10.00	Velkomstkaffe
10.30	Formandens velkomst v/ Karin Englev, Det Kgl. Bibliotek, AU Library
10.45-12.15	Om digital transformation v/ Pernille Kræmmergaard, direktør, Digitaliseringsinstituttet Hvad dækker begrebet over? Hvad kræver det? Hvad gør vi?
12.15 – 13.15	Frokost
13.15 -14.00	Digital transformation på Det Kgl. Bibliotek v/ Cecile Anne Christensen, vicedirektør og chef for digital transformation, Det Kgl. Bibliotek
14.00-14.45	Hvordan bliver man "transformeret" og hvordan arbejder man så digitalt "only"? v/ Søren Dalsgaard, Digital Lead, Novozymes A/S
14.45-15.15	Kaffepause
15.15-16.00	Folkebiblioteket og den digitale transformation v/ Jakob Heide Petersen, bibliotekschef, Københavns Hovedbibliotek
16.00-16.15	Formandens politiske beretning
16.15-17.30	Generalforsamling i Danske Fag- Forsknings- og Uddannelsesbiblioteker
17.30-18.00	Et enkelt glas
19.00	Middag m. underholdning (Specialklassen)

Fredag d. 17. september 2021

9.00	Godmorgen + morgensang
9.15-10.00	Digital transformation og kompetencebehov v/ Tine Segel, Formand, Forbundet Kultur og Information.
10.00-10.45	Digital transformation – Fremtiden tilhører de frygtløse v/ Astrid Haug, CEO, Haug Bureau
10.45-11.00	Kaffepause
11.00-12.00	Workshop v/ TBA
12.00-12.15	Formanden opsummerer og siger tak for denne gang v/ Karin Englev
12.15-13.00	Frokost og afrejse

Deltagerpris og tilmelding kan findes under Arrangementer på www.dfd.dk
– her ses også opdateringer på programmet. (Tilmelding bør ske senest 1.9.2021)

Så er der fælles elastik

Så er vi i gang! Foto: Allan Noll, AUB

Lille træningsindsats kan fremme bevægelse og fællesskaber på arbejde

Fysisk bevægelse og motion er vigtig, både for voksnes sundhed og funktionsniveau – og i forebyggelse af sygdom og smerter i bevægeapparatet. Det er solidt forankret i den videnskabelige litteratur. Ligeledes er den nære relation imellem fysisk inaktivitet i hverdagen og tab af muskelmasse er hyppigt tematiseret i såvel Danmark som udlandet i de seneste årtier.

Men ser vi på indsatser målrettet arbejdsmiljø og trivsel på arbejdspladsen, har arbejdsmiljøforskningen herhjemme i højere grad fokuseret på ergonomi og korrekt arbejdsstilling, eksempelvis i kontormiljøet og på sygehuse og slagterier. Og i mindre grad på, hvordan kroppen får det godt på arbejde og i fritiden.

Jeg vil gerne fortælle om erfaringer med "fælles elastik" på Aalborg Universitetsbibliotek (AUB), og inspirere til mere bevægelse i dagligdagen. Elastikindsatsen udspringer af ongoing arbejdsmiljøarbejde på Aalborg Universitet, hvor universitetsbiblioteket i 2019 besluttede at sætte særlig fokus på fysisk arbejdsmiljø og trivsel.

Fælles elastik i Teams eller Zoom

"Elastiktræning – er det ikke mest for Gerda og Gunner på ældrecentret?" Indrømmet, fordomme stod i kø, da invitationen til "Universitetsbiblioteket i bevægelse" i januar 2020 tikkede ind i Outlook. Søren Hald, som er partner og fysioterapeut ved redminkrop.dk fortalte om forventede resultater ved blot to minutters daglig træning, og

gjorde Universitetsbiblioteket klogere på fysisk efteruddannelse, krop, vaner og ergonomi. Oplægget gjorde indtryk og den "sunde" skepsis og autopiloten blev herligt udfordret.

Jeg meldte mig efterfølgende som elastikambassadør i forsøget på at iværksætte og drive fysisk træning på AUB. Jeg var inspireret, og gik faktisk bare i gang, udrustet med indkøbte elastikker og træningsvæg - og med opbakning og stor frihed fra ledelsen.

Vi mødes til fælles elastik 1-2 gange i ugen (å 15-30 minutter) som tilbud målrettet alle ansatte. Herunder ad-hoc træning i mindre grupper og teams, og også individuel elastiktræning. Projektet har kørt i 2020 og ind i 2021.

Corona-epidemien har dog betydet, at vi primært har mødtes til fælles elastik i Teams eller Zoom.

Vaner og fysisk aktivitet

"Vi har hver især den krop vi har, i den form den er i lige nu! Udgangspunktet for udvikling herfra er lyst og motivation igennem oplevelser og viden"

redminkrop.dk

Med citatet ovenfor vil jeg understrege betydningen af et klart defineret formål og grundopfattelse for indsatser rettet mod arbejdsmiljø og trivsel. Forventningsafstemning og opbakning fra ledelse, medarbejdere og tovholder fra projektets begyndelse er centralt.

Det er min erfaring, at elastikindsatsens fortsatte bæredygtighed handler om ændringer af vaner og normer. Det sker bedst i etablerede teams og i et arbejdsflow. Sådan sikres fortsat relevans af træningen, oplevelse af legitimitet og fortsat aktivt fremmøde.

Læringen fra elastiktræningen på AUB

I praksis oplever jeg en række barrierer, som kan hindre et godt udbytte af fysisk bevægelse og fælles elastik. Nedenfor har jeg listet væsentlige erfaringer i fastholdelse af det sunde arbejdsmiljø i en forandringstid:

- Lav klart definerede roller fra start; træningsambassadør, deltagere og koordinator
- Brug viden strategisk når grupper sammensættes: roller, prestige, renommé, status
- Koordinator inviterer til events
- Fyld engagement og motivation på ambassadørerne – de bærer projektet
- Hav ledelsen med og bed dem tage stilling til, om de deltager eller ej
- Vær opmærksom på social konformitet og gruppetænkning i form af konsensus om, at travlhed, møder og fraværende deltagere legaliserer "træningsfri"

Det vil altså sige, at vaner i grupper og teams skal udfordres igen og igen, og

Elastikambassadøren og fysioterapeuten.
Artiklens forfatter med instruktør Søren Hald fra Red min Krop.

en lang hjemsendelse af bibliotekets medarbejdere grundet Covid 19 epidemien har selvfølgelig betydet stort fravær af det fysiske møde kollegaer i mellem. Jeg oplever, at motivationen for at mødes til fælles virtuel træning afhænger meget af den enkeltes oplevelse af mening med træning i dagligdagen derhjemme, og også hvem der plejer at dukke op – alias den faste kerne – har betydning.

Bevægelse som didaktisk metode

Som underviser og vejleder gennem 15 år er jeg optaget af læringsunderstøttende aktiviteter i studerendes udvikling af søgefærdigheder og informationskompetence.

Min erfaring med at undervise i elastiktræning har fornyet interessen for at inddrage krop og fysisk bevægelse, hvor det naturligt giver mening i biblioteksfaglig undervisningspraksis.

Måske kan nogen genkende – mig selv inklusiv – hvordan litteratursøgning kan opleves tørt og abstrakt, indtil studerende får mulighed for at søge konkret med hands on i databaser og med projektrettede søgeord og søgestrategier. Brug af *energizers* (bevægelse, der bruges som et aktivt afbræk undervejs i den boglige undervisning) og fysiske

Jeg var inspireret, og gik faktisk bare i gang, udrustet med indkøbte elastikker og træningsvæg – og med opbakning og stor frihed fra ledelsen.

Foto: Nils Thidenann, AUB

virkemidler giver mulighed for et afbræk i undervisningen, hvor kroppen aktiveres, og der skabes god stemning på holdet. Dermed er der også en god mulighed for at styrke relationer studerende imellem, og mellem underviser og studerende.

Til sammenligning understreger forfatterne Austrup og Sørensen i deres *Æstetik og læring: Grundbog om æstetiske læreprocesser* (2006), hvordan vi mennesker gennem kropslige udtryk bearbejder erfaringsmateriale, og via sensomotoriske oplevelser gør viden tilgængelig for kommunikation og refleksion. Som på den måde bidrager til erkendelse og læring samlet set. Lidt à la når de studerende pludselig får fingrene i bolledejen, og arbejder motiveret med egne søgestrategier og informationsbehov.

Mette Buje Grundsøe, cand.scient.bibl., er ansat på Aalborg Universitetsbibliotek, hvor hun underviser og vejleder studerende og forskere i litteratursøgning og informationskompetence.

Kilde: <https://redminkrop.dk/#hvorfor-bruge-redminkrop>

DEBAT

Så lige pludselig skulle vi sådan rigtig til at samarbejde

Et notat i 2017 skabte frygt for fremtiden. Men det kan være svært at se graden og omfanget af et samarbejde, før man kommer i gang.

Jeg kan stadig huske det morgenmøde på biblioteket i april måned 2017, hvor vi blev præsenteret for visionerne og de pludselig helt konkrete planer for, at vi skulle indgå en samarbejdsaftale med det stadig helt ny-fusionerede Kongelige Bibliotek. Eller, hvis jeg skal være helt ærlig, så er det ikke så konkrete minder, for benene blev helt reelt fejtet væk under mig, og udsigten til et totalt forandret arbejdsliv stod ganske tydeligt. Notatet, vi blev præsenteret for, var allerede inden blevet drøftet i Hovedsamarbejdsudvalget på AAU.

Var jeg forberedt på udmeldingen? Nej, jeg havde virkelig ikke set den komme. Naiv? Nok havde Roskilde Universitet kort forinden indgået en samarbejdsaftale eller nok nærmere en overdragelsesforretning med KB – og AU overvejede at følge trop. Men jeg synes at Aalborg Universitetsbibliotek stod stærkt både indadtil og udadtil, og ikke sådan var i fare for at komme i spil.

Fælles udbud af nyt bibliotekssystem

Men udmeldingen var anderledes. Vi var ikke blevet hørt. Forhandlingerne var hos os foregået på direktørniveau og jeg var tydeligt vred over, at vi ikke havde fået mulighed for at rådgive i forhold til de faglige forhold.

Springer jeg lige ud i "metaperspektiv", så vil jeg efterrationalisere og beskrive

min oplevelse med følgende citat om ledelse af arketyper "Primadonna":

"Der er meget på spil for Primadonnaen. Oplever din Primadonna at blive forhindret i at nå den højeste standard, føler han sig ikke blot demotiveret. Han føler et tab af eksistentiel mening, samtidig med at han føler, at han bliver tvunget til at sælge ud på den højere sags vegne."
(cit: lederweb.dk)

Sådan havde jeg det og jeg var reelt klar til at sige farvel til mit job, som jeg jo ellers var glad for og så lade "Danmarks Universitetsbibliotek", som det stod skrevet, lade være op til andre at indfri.

Jeg sidder her så stadig og kom nok til den accept, at skulle jeg forløse arketypens "kick", så måtte det blive gennem påvirkning af den proces, vi stod overfor. Acceptere og leve med de vilkår, der var uden for min indflydelse og så fylde på de steder, hvor der var rum til det.

Fra min stol var den konkrete udmøntning af samarbejdsaftalen, at vi hurtigt gik i gang med det fælles udbud af nyt bibliotekssystem. Og at det skete som ligeværdige parter.

Profetisk notat – måske ved et tilfælde?

Samarbejde kan have mange former, når det står skrevet i et notat, og det er svært at se graden og omfanget, før man kommer i gang. Det er jo slet ikke etableret.

Det opstår ikke af sig selv, det stiller krav til både en selv og til modparten. Hvem er man så at sige er på hold med? Er vi enige i fortolkningen af vilkår og rammer?

I forvejen var der sendt rystelser ind i Det Kgl. Bibliotek på grund af fusionen, så nok var de store og vi små, men KB skulle selv finde ind i nye samarbejdsrelationer og ledelsesstrukturer. På den måde var det måske nemmere at opbygge noget nyt og samarbejdende, hvor vi ikke kun blev set på som lillebror, men som en mere ligeværdig part. Notatet beskrev, at "skal et samarbejde indgås, vil det uden tvivl være en fordel at indgå det på nuværende tidspunkt, hvor der endnu er mulighed for at påvirke sektorens samarbejdsform og -betingelser".

Det var måske ikke skrevet med samme bagtanke, men jeg vil i dag påstå, at det var rigtigt set. Men, jeg tror også, at vi sammen har banet vejen til, at fremtidige samarbejder bliver nemmere at indgå.

Hårdt arbejde fra alle sider

Bevares, det kommer jo ikke ud af ingenting. Det har krævet hårdt arbejde fra alles sider. Man skal huske på, at "den lille" også skaber en masse uro og kaos hos modparten. Lige pludselig er der hensyn, der skal tages, som man tidligere havde den luksus at kunne være foruden. Kamelerne sluges på begge sider, når man samarbejder ligeværdigt.

” I mit arbejde med bibliotekssystemer har vi i dag et velfungerende samarbejde mellem os, KB og senest CBS.

Mit arbejdsliv blev selvfølgelig ændret væsentligt med det notat tilbage i 2017, men jeg er ikke blandt dem, der oplevede de allerstørste omvæltninger. I mit arbejde med bibliotekssystemer har vi i dag et velfungerende samarbejde mellem os, KB og senest CBS. Her i coronaens tid ser jeg endog mere til mine kolleger i KB end på AUB. En af de største gevinster: en masse fantastisk dygtige kolleger, som muliggør et helt nyt niveau af faglig sparring og hjælp.

Blev notatets visioner en så realitet? De konkrete, ja. Andre heldigvis nej. Her ville Primadonnaen også mene, at det ville have resulteret i et tab af eksistentiel mening og have været som at sælge ud på den højere sags vegne ...

Kasper Løvschall er chefkonsulent ved AUB. Foto: privat

Kamelerne skal sluges på begge sider, når man samarbejder ligeværdigt.

Foto: Bernice Tong/unsplash

Læs mere:

<https://www.lederweb.dk/artikler/saadan-forloeser-du-de-fire-arketypers-talent/>

Foto: Hamza Nouasria/Unsplash

*Selvom dejlige Marokko desværre nok må vente lidt endnu.

God sommerferie!*

...og husk rigeligt med læsestof til ferien!

DFFU SEKRETARIET
C/O Syddansk
Universitetsbibliotek
Studiestræde 6
1456 København K

DFFU-ARRANGEMENTER:

16.-17. september 2021

'Danske Fag-, Forsknings- og
Uddannelsesbibliotekers årsmøde
på Comwell Middelfart

14. oktober 2021

Forum for E-Ressourcer temadag:
"Gør døren høj, gør porten vid"

27.-28. oktober

NEFUS Datasprint 2021

3.-4. november 2021

26th Nordic Workshop on Biometrics,
Odense